

10.sınıf 1. Konu TÜRK İSLAM TARİHİ

TÜRK-İSLAM TARİHİ

*Türkler ile Müslümanlar **Hz. Ömer** döneminde komşu oldular, **Hz. Osman** döneminde ilk mücadeleler yapıldı.

***751 Talas Savaşı**: Türk-İslam tarihinin **başlangıcıdır**. (Çin-Abbasi Savaşıdır. Karluk Türkleri Abbasilere yardımcı olmuştur)Dünya medeniyeti açısından bu savaşın önemi **kağıt, matbaa, pusula ve barut** Çin dışına çıkmasıdır.

Türklerin Müslüman Olma Nedenleri

- a) **Gök Tanrı** inancı ile **İslamiyet** arasındaki benzerlikler
- b) Abbasilerin **ümmetçilik** politikası etkili oldu. Abbasiler Türkleri askeri hizmetlerde kullanmak için **AVASIM** adı verilen ordugah şehirler kurdular.(**Samarra** ilk avasım)
- c) İslamiyet'te İslam'a geçiş için teşvikler olması(Memur olabilme, vergi indirimi vs.)
- d) Gelişen ticari faaliyetler (Samanogulları)

KARAHANLILAR (840-1212)

* Karluk, Yağma, Çiğil ve Tuhsi Türkleri Maveraünnehir'de kurdu. Başkent **Balasagun**. Kurucusu **Bilge Kül Kadir Han'dır**.

* 940'ta **Satuk Buğra Han** (Abdülkerim) İslamiyet'i kabul etti. Orta Asya'daki ilk Türk-İslam devleti **Karahanlılar Devleti'dir**. Bu sebeple Türk-İslam sentezi yapan devlettir.

***Türk kültürünü yaşatmışlardır**. Örneğin;

- a) Türkçe resmi dil olmuştur. (Hakaniye Türkçesi)
- b) Uygur Alfabesi kullanılmıştır.
- c) Hükümdarlık unvanı olarak han, hakan vs. devam etmiştir.
- d) İkili Teşkilat ve Kurultay devam etmiştir.

NOT: Karahanlılar ,Türk kültür unsurları yanında İslamlaşmanın etkisi ile vakıf, medrese, şeri hukuk vs uygulamaları da başlatmıştır.

GAZNELİLER (963-1187)

* Günümüz **Afganistan** coğrafyasında kurulmuştur. Kurucusu **Alp Tiğın'dır**. İsmi kurulduğu şehir olan **Gazne** şehriden aldı.

* En parlak dönem **Gazneli Mahmud** dönemidir. Gazneliler Abbasi halifesini Şii Büveyoğullarına karşı korumuş ve halife Gazneli Mahmud'a **Sultan** unvanı vermiştir.

* Bu devletin **önemi** İslamiyet'i Hindistan coğrafyasında yaymış olmasıdır. (Günümüz Pakistan ve Bangladeş)

* Çok uluslu (imparatorluk) yapılarından dolayı kısa sürede yıkıldılar. 1187'de **Gurlular** tarafından yıkıldılar.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ(1038-1157)

CEBRAİL AYDIN

İsmi kurucusu Selçuk Bey'den alan bir devlettir. Horasan ve İran coğrafyasında kuruldu. Başkenti **Nişabur, İsfahan ve Rey** şehirleridir.

Devletin asıl örgütlenmesi **Tuğrul ve Çağrı Beyler** döneminde oldu. **1035 Nesa ve 1038 Serahs Savaşları'nda** Gaznelileri mağlup ettiler ve 1038'de Tuğrul Bey **Nişaburda** kendi adına **hutbe** okuttu.(bağımsızlık)

1040 Dandanakan Savaşı: Gazneli Devleti'ni yıkılma sürecine sokarken; Büyük Selçuklu yükselme sürecine girdi.

1048 Pasinler Savaşı: Anadolu'nun bize yurt olabileceğinin anlaşıldığı Bizans'la yapılan ilk savaştır.

1055 Bağdat Seferi: Tuğrul Bey Abbasi Halifesini koruma altına aldı. Tuğrul Bey "**DOĞUNUN VE BATININ HÜKÜMDARI**" unvanını aldı. Böylece Selçuklular İslamiyet'in **siyasi lideri** oldu.

1071 Malazgirt Savaşı : Bu savaş öncesi Sultan Alparslan Ermenilerden Kars ve Ani civarını aldı. Halife Alparslan'a **EBUL FETH (Fetih Babası)** unvanını verdi.

Malazgirt Savaşı'nın Sonuçları

-Türkler Anadolu'ya yerleşmek için göç etmeye başladı.

-Anadolu Türkiye tarihi başladı.

-Bizans'ın İslam dünyası üzerindeki baskısı kalktı.

-Müslüman Türkleri Anadolu'dan atmak için Haçlı Seferleri yapıldı. (11. ve 13. yüzyıllar)

-Fethedilen yer fetheden komutana aittir politikası sonucu ilk Türk beylikleri kuruldu. (Büyük Selçuklu feodal bir görüntü kazandı)

* Selçuklular en parlak dönemlerini Sultan **Melikşah** zamanında yaşamışlardır. Büyük Selçuklu Devleti **1141 Katvan Savaşı'nda Karahitaylara** (Moğol kökenli) yenildi ve yıkılma sürecine girdi. Son hükümdar **Sultan Sencer** 'dir.

Büyük Selçuklu Toprakları Üzerinde Kurulan Atabeylikler;

Zengiler (Musul), Böriler (Şam-Halep), Salgurlular (İran), Beğtekinogulları (Erbil), İldenizogulları (Azerbaycan)

BÜYÜK SELÇUKLULARIN YIKILMA NEDENLERİ

-Taht kavgaları ile merkezi otorite zayıflaması

-Haçlı Seferlerinin devleti yıpratması

-Türkmenlerin küstürülmesi ve Oğuz İsyanlarının çıkması

-Abbasi Halifelerinin Selçuklu aleyhinde çalışmaları

-Batinilik (Hasan Sabbah-Haşhaşiler) terör çalışmaları

-Atabeylerin bağımsız devletler kurmaları

ÖNEMLİ: Türklerin Anadolu'ya yerleşme süreçleri **1071 Malazgirt Savaşı** ile başlamıştır. Sultan Alparslan'ın "**Fethedilen yer fetheden komutana aittir.**" politikası sonucu ilk Türk beylikleri kuruldu. Amaç Anadolu'nun Türkleşmesini ve fethini hızlandırmaktır.

10.sınıf 1. Konu TÜRK İSLAM TARİHİ

ANADOLU'DA KURULAN İLK BEYLİKLER

Saltukoğulları: Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliği Saltukoğulları'dır. **Erzurum** ve çevresinde **Ebu Kasım** tarafından kurulan Saltukoğlu Beyliği, 1202 yılında Anadolu Sultanı Rükneddin Süleyman Şah tarafından yıkılmıştır.

Mengücekoğulları: **Mengücek Gazi** tarafından **Erzincan** ve çevresinde kurulan Mengücekler, 1228 yılında 1. Aleaddin Keykubat tarafından yıkılmıştır.

Danışmendoğulları: **Sivas** merkez olmak üzere Tokat, Amasya ve Kayseri civarını içine alarak kurulmuş olan Danışmendoğulları, Gazi Ahmet Bey tarafından kurulmuştur. Haçlı ordularına karşı büyük savaş veren Danışmendler, 1178 yılında 2. Kılıçarslan tarafından yıkılmıştır.

NOT: Danışmentliler Anadolu'da ilk medrese olan **YAĞIBASAN MEDRESESİ'ni** kurmuşlardır. Ayrıca **ilk para** bastıran beylikte Danışmentliler'dir.

Artukoğulları: Artuk Bey'in oğulları Sökmen ve İl Gazi tarafından kurulmuş olan Artuklular, 3 kola ayrılarak gelişmişlerdir. **Hasankeyf Kolu:** Eyyubiler tarafından 1232 yılında yıkılmıştır. **Harpüt Kolu:** Anadolu Selçukluları tarafından 1234 yılında yıkılmıştır. **Mardin Kolu:** Akkoyunlular tarafından 1409 yılında yıkılmıştır. **Malabadi Köprüsü** ve **Hasankeyf Köprüsü** en önemli eserleridir.

NOT: EL CEZERİ: Artuklu'da sibernetiğin(robot bilimi) kurucu olan bilim adamıdır.

Çaka Beyliği: Çaka Bey tarafından İzmir yöresinde kurulmuştur. Çaka Beyliği Anadolu'da kurulan **ilk denizci beylik** olma özelliğini taşır. Çaka Bey de **ilk Türk denizcisidir**.

NOT: Sökmenoğulları, Dilmaçoğulları Çubukoğulları, Tanrıvermişoğulları, Yıvaloğulları bu dönemde kurulan diğer beyliklerdir.

İLK TÜRK BEYLİKLERİNİN ÖZELLİKLERİ

- *İlk Türk beylikleri Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'nun fethiyle görevlendirilen komutanlar tarafından kurulmuştur.
- *Anadolu'nun Türkleşmesinde önemli bir yere sahiptirler.
- *Türk İslam kültür ve medeniyetinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır.
- *Bizans ve haçlılara karşı başarılı bir şekilde mücadele etmişlerdir.
- *İlk Türk Beylikleri, kurucularının ismi ile ortaya çıkmışlardır.

ANADOLU SELÇUKLU DEVLETİ(1077-1308)

- İslamiyet'e en büyük hizmetleri Haçlılar ile savaşmak oldu.
- Anadolu Türk Siyasi Birliğini kurdular. (En çok direnen beylik Danışmentliler oldu)
- Büyük Selçuklu'dan ayrılan temel özelliği;
 - a) Denizcilik faaliyetleri yapmış olmaları
 - b) Ticareti devlet politikası haline getirmeleridir

KURULUŞ DEVRİ:

SÜLEYMANŞAH DÖNEMİ:

- *Süleyman Şah , Bizans'tan Konya ve çevresini Bizans'tan aldı. Daha sonra İznik'i de alarak başkent yaptı.

I. KILIÇARSLAN DÖNEMİ:

- *İlk Türk denizcisi olan Çaka Bey'i ortadan kaldırdı.

CEBRAİL AYDIN

- *I. Haçlı seferinde İznik kaybedildiğinden Konya başkent oldu ve yıkılana kadar da başkent olarak kaldı.

I. MESUT DÖNEMİ:

- *II. Haçlı Seferi'ni engellemiştir.
- *İlk Anadolu Selçuklu parası basılmıştır.

II. KILIÇARSLAN DÖNEMİ:

- *Danışmentliler Beyliğine son verdi.
- *III. Haçlı Seferi'ni engellemiştir.
- * **ilk altın** parayı bastırdı ve Anadolu'daki **ilk kervansaray Alay Han'ı** yaptırmıştır.
- ***1176 Miryokefalon Savaşı'nda** Türkleri Anadolu'dan atmak isteyen Bizans'ı mağlup etti.

SONUÇLARI:

- Bizans'ın Malazgirt Zaferinden beri devam eden Anadolu'yu Türklerden geri alma umudu sona erdi.
- Malazgirt Zaferi; Anadolu'nun kapısını Türklere açarken, Miryokefalon Zaferi, Anadolu'nun Türk yurdu olduğunu ve Türklerden bir daha geri alınmayacağını bütün dünyaya gösterdi.
- Bu zaferden sonra Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kabul edildi.
- Bizans Anadolu'daki saldırılarına son verip savunmaya geçti.

DEVLETİN YÜKSELİŞİ:

I. GYASEDDİN KEYHÜSREV:

- *Samsun ve **Antalya'yı** alarak Akdeniz ve Karadeniz ticaretinde söz sahibi oldu. Antalya'da gemi yapımı için tersaneler kurdurup burada güçlü bir deniz gücü oluşturuldu.

İZZEDDİN KEYKAVUS:

- ***Sinop'u** alarak Karadeniz ticaret yolunun güvenliğini sağladı. Böylece Anadolu Selçuklularının denizlerdeki durumu daha da güçlendi.

ALÂEDDİN KEYKUBAT DÖNEMİ:

- *Anadolu Selçuklu Devletinin her yönden en parlak devridir. **Alanya'yı** alarak burada bir **tersane** kurdu..
- *Kırım'ın Suğdak şehrini ele geçirdi. Karadeniz'de Selçuklu hakimiyetini güçlendirmiştir.
- *Bu dönemde **Harzemşahları 1230 Yassıçemen** savaşında mağlup ederek yıkılmalarına sebep oldu. Böylece Anadolu Moğol saldırılarına açık hale geldi.

DEVLETİN YIKILIŞI

II. GYAEDEDDİN KEYHÜSREV DÖNEMİ:

- *Anadolu'daki ilk siyasi ve dini nitelikli isyan olan **1240 Baba İshak Ayaklanması** çıktı ve isyan zorla bastırıldı.
- *Moğollarla **Kösedağ Savaşı** yapıldı.

KÖSEDAĞ SAVAŞI (1243):

- *Bu savaşla birlikte Anadolu Selçukluları büyük bir yenilgi aldı ve yıkılış süreci başladı.
- * Anadolu'da Moğol egemenliği başladı.
- *Anadolu'da **ikinci Türk beylikleri dönemi** başladı.

İKİNCİ DÖNEM TÜRK BEYLİKLERİ

- 1.Karamanoğulları:** Konya ve Karaman yöresinde kurulan beylik kendilerini Selçukluların Anadolu varisi olarak görmüştür. Osmanlı ile en fazla mücadele eden ve Osmanlı'yı uğraştıran beyliktir. NOT: Karamanoğlu Mehmet Bey 1277 Türkçryi resmi dil olarak ilan etmiştir.

- 2.Aydinoğulları:** Aydın ve İzmir çevresinde

10.sınıf 1. Konu TÜRK İSLAM TARİHİ

CEBRAİL AYDIN

3.Germiyoanoğulları: Kütahya ve çevresinde

4.Karesioğulları: Balıkesir, Çanakkale ve çevresinde kuruldu.
Osmanlı'ya katılan ilk beyliktir.

5.Candaroğulları: Kastamonu, Sinop ve çevresinde

6.Saruhanogulları: Manisa ve çevresinde

7.Menteşeoğulları: Muğla ve çevresinde kurulmuş olan bu beylik de denizcidir.

8.Hamitoğulları: Eğirdir ve Antalya evresinde

9.Eretna Beyliği: Sivas ve çevresinde

10.Ramazanoğulları: Adana ve çevresinde

11.Kadı Burhaneddin Beyliği: Eretna Beyliği yerine kurulmuştur

12.Osmanoğulları: Söğüt, Domanıç ve çevresinde kurulmuş

13.Dulkadiroğulları: Elbistan ve çevresinde

NOT: 1515 Turnadağ Savaşı ile Osmanlıya katılan son beyliktir.